

szakterületen az ilyen eljárás alkalmazása csak kivételes esetben lehet gazdaságos.

Nem vonatkozik ez azonban a cikk első részében tárgyalt egyszerűbb, határozott időtartamu, döntések nélküli folyamatok hálótervére, melyet igen könnyen, kézi munkával, - és minden matematika nélkül - elkészíthetünk. A feladat hálószerű, grafikus szemléltetése még akkor is hasznos segítség lehet a végrehajtásban, ha a számításokat nem végezzük el. A könyvtári, információs munkákra jellemző a több szakaszból álló összetettség, az ilyen típusu munkáknak nagyon jól segítségére lehet a hálótervezés, ha elemi fokon végezzük is.

A könyvtárközi kölcsönzés tapasztalatai egy megyei könyvtárban

LENGYEL Gézáné - MAGDA András

A könyvtárközi kölcsönzés a könyvtárak központi szolgáltatásainak egyik fontos területe, a tájékoztatás és információ nélkülözhetetlen eszköze. Ennek révén jut el többnyire kellő időben és a tárolás helyétől függetlenül a keresett anyag, az eredeti szöveg a használóhoz. A könyvtárközi kölcsönzés ma már nemzetközi szolgáltatás. A "minden dokumentumot hozzáférhetővé kell tenni" elv fogalmazódik meg az 1963-as miniszteri utasításban, s legfrissebben az Elnöki Tanács 1976. évi 15. sz. törvényerejű rendeletében.

A szolnoki "Verseghy Ferenc" Megyei Könyvtár közel másfél évtizede látja el az olvasók, kutatók, érdeklődők által támasztott igények könyvtárközi kölcsönzés útján való kielégítését. E dolgozat bevezetőjeként néhány megyei összesítő adatot közlünk az utóbbi évek kapott és adott állományegységeiről. Bár e számok csökkenő tendenciát mutatnak, nyilvánvaló, hogy ez a tény semmiképpen sem negatív jelenség, sokkal inkább a tanácsai könyvtári hálózat egyre javuló állománygyarapítási tevékenységének bizonyítéka.

Év	kapott könyvek	adott könyvek
1968	2399	1152
1969	3051	1717
1970	2495	1899
1971	2909	1369
1972	2794	1116
1973	2856	1286
1974	2441	1074
1975	2049	952

Sajnos, a korábbi évek nyilvántartásait nem őriztük meg, - a jelenlegiekkel összevetve - pedig minden bizonnyal érdekes és tanulságos adatokat szolgáltatott volna számunkra s talán más könyvtárak számára is. Az viszont tény, hogy a 10-12 évvel ezelőtti kérések egészen más képet mutatnak, mint a jelenlegiek. Lényegesen kevesebb volt a kutatómunkát, tanulmányozást, szakmai érdeklődést, önművelési szándékot takaró kérések száma. Annál gyakoribban voltak a következők: Margaret Mitchel, Rejtő Jenő, Agatha Christie, az akkor még új kiadást nem nyert Forsythe Saga vagy Thomas Mann Doktor Faustusa. A szakirodalomból Tyeplov: Pszichológiáját kérték leggyakrabban.

Könyvtárunk 1975 nyarán az első félév könyvtárközi kölcsönzésének adatait tartalmazó részletes felmérést készített. A felmérés tárgya és célja a következőkben fogalmazható meg. Hogyan tudja teljesíteni a megyei könyvtár a hálózati, illetőleg az olvasói kéréseket? Miként alakul a művek kiadási év, dokumentumtípus és nyelv szerinti tagozódása? Milyen a kérő könyvtárak helység szerinti, az olvasóknak foglalkozás szerinti megoszlása? Mekkora a kérés és annak teljesítése között eltelt idő? Sikerül-e a kiküldött könyvek kölcsönzési határidejét betartani?

A KÉRÉSEK TELJESITÉSE

A félév alatt beérkezett 700-on felüli kérésből 402-t teljesítettünk (közel 60%), ennek több mint felét 2-5 nap alatt, tehát szinte postafordultával kézhez kaphatta az olvasó. A három héten felüli teljesítések száma 58. Lehetne kevesebb is, de gyakran keresett könyvekről van szó, amelyek általában olvasók kezében vannak, s amelyekből könyvtárunk sem rendelkezik korlátlan példányszámmal. Ezek jórészt pszichológiai, mezőgazdasági, pedagógiai és természettudományos művek (1. sz. tábla). A hálózati kérések közül 199-et továbbítottunk más könyvtárhoz. Ez a kéréseknek mintegy negyed része. Azt is mutatja e szám, hogy könyvtárunk állományából ezek a művek hiányoznak. A továbbított kérések tematikus megoszlását vizsgálva (1. sz. tábla) láthatjuk, hogy magas a régi magyar (egyébként nem az értékes, klasszikus) szépirodalmi művek száma. Ugyancsak sok az általános (elsősorban közművelődési), természettudományos, műszaki, mezőgazdasági, történelmi. 75 esetben voltunk kénytelenek a kérést visszautasítani, mert vagy kézikönyvtári ill. helyismereti, vagy folyóiratanyagról volt szó. Az 1. sz. táblázat "nem kölcsönözhető" részében látható, hogy a nem teljesített kérések - egyébként nem nagy száma - megoszlik. Aránylag több a helyismereti mű (közülük is a helytörténeti) és a politikai rovatba vett folyóirat (Béke és Szocializmus, Társadalmi Szemle, stb.).

Összehasonlítást végeztünk az 1973-as év adataival is. A továbbított kérések számában nem történt változás, megoszlásában viszont igen. A "nincs meg, továbbítva" csoportban messze a legmagasabb volt a pedagógiai művek száma. Ezek csökkenése 1975-re valószínűleg a megyei könyvtár pedagógiai részlegének erősödésével és egyre jobb szerzeményezéssel magyarázható. Továbbítanunk kellett akkor még igen sok, a marxiz-

mus körébe tartozó művet is. 1975-ben viszont már mindössze 6 ilyen jellegű kérésnek nem tudtunk eleget tenni.

Megyei hálózati feladataink mellett változatlanul nagy szerepet játszik saját olvasótáborunk igényeinek kielégítése is a könyvtárközi kölcsönzés igénybevétele révén. A félév alatt közel 300 továbbított kérés tulnyomó többsége a város szakembereitől származik (pedagógusok, műszaki, mezőgazdasági értelmiség). A kért művek 98%-a könyv, a többi folyóirat, mikrofilm-másolat.

Az állománygyarapítás problémakörébe vág az a tény, hogy évek óta hiába keresnek néhány, a pszichológia, a pedagógia, az alkalmazott tudományok (műszaki, mezőgazdasági és egyéb), a nyelvtudomány körébe tartozó könyvet. Mindenképpen pozitívan kell értékelnünk, hogy helyismereti gyűjteményünk gazdagodásának eredményeként 1975-ben már lényegesen kevesebb kérést kellett továbbítanunk, mint 1973-ban. A politikai irodalom egy részének (320-340-es szak) és a külföldi klasszikus szépirodalmi műveknek más könyvtárból történő megszerzésére is még jóval gyakrabban került sor 1973-ban, mint jelenleg.

A KÉRÉSEK GYŰJTŐKÖRI MEGOSZLÁSA

A vizsgált félévben a kérések tematikus megoszlása az alábbi képet mutatja:

	ETO szám	darab
általános művek	(0)	58
pszichológia, vallás, filozófia	(1, 2)	75 (ebből a vallás csak 3)
társadalomtudomány	(3)	219 (104 pedagógiai)
természettudomány	(5)	54
alkalmazott tudományok	(6)	217 (ebből 168 a műszaki és mezőgazdasági)
művészet, sport	(7)	37
nyelv- és irodalomtud.	(8)	65
történelem, helyismeret, földrajz	(9)	124 (csak 12 földrajzi)
szépirodalom		<u>171</u>
Összesen:		1020

Talán érdekesebb a 4 legnagyobb gyűjtőköri csoportot - a társadalomtudományok körébe tartozókat, a történelmi (helyismereti) és a szépirodalmi műveket - külön-külön is szemügyre venni.

A teljesített ill. továbbított társadalomtudományi kérések a következőképpen oszlanak meg:

marxizmus	19
szociológia	18
statisztika	13
egyéb politikai	58
pedagógia	104
néprajz	7
Összesen:	<u>219</u>

A társadalomtudomány körében voltaképpen a pedagógiai és az "egyéb" politikai művek dominálnak, összesen 74%-kal. Az arányok egyben azt is igazolják, hogy a többiek vonatkozásában (marxizmus, szociológia stb.) könyvtárunk jól ellátott, állományunk képes kielégíteni az olvasói igényeket. A tárgyalt szakirodalomnak csaknem a felét jelentő pedagógiai művek közül főleg a következő témájuakat kellett más könyvtárakhoz továbbítanunk: pályaválasztás, didaktika, OPI és NPI kiadványok, iskolai osztályközösségek kialakítása, munkára nevelés az iskolában, pszichológiai problémák az iskolában, neveléstörténet. Meg kell jegyeznünk, hogy a hálózatból érkezett 104 pedagógiai kérés jó részét helyből teljesíteni tudtuk, s csak 21-et továbbítottunk.

A társadalomtudományi művek után az alkalmazott tudományok körébe tartozó művek mennyisége számottevő: 217 kérés érkezett s ez az összes kérés 21%-a. Nézzük meg ennek megoszlását: orvosi 12, műszaki 78, mezőgazdasági 89, vezetéstudományi 10, "egyéb" alkalmazott (64-69-es szak) 27. Az "egyéb" alkalmazott tudományi és ismeretterjesztő művek közé vettük a különböző gyártástechnológiai, háztartással kapcsolatos és iparágakkal foglalkozó szakirodalmat. A vezetéstudománynak külön rovatot terveztünk, számítva arra, hogy több e körbe tartozó kérést fogunk találni. Az orvosi szakkönyvkérések alacsony volta (az alkalmazott tudományok körébe tartozók 6%-a) valószínűleg a városban működő kórházi orvosi szakkönyvtár jó ellátásával magyarázható, de azzal is, hogy a középszintű és nem tudományos ismeretterjesztő egészségügyi szakirodalommal könyvtáraink általában jól ellátottak és a nem szakember olvasók is éppen ezeket keresik. A műszaki irodalmi kérések képezik az egyik legnagyobb csoportot az alkalmazott tudományok köréből. A megyei könyvtár olvasótól 35, a hálózatból 43 műszaki könyvkérés érkezett. A leggyakoribb kérések a következő témakörökből valók: automatika, vezérlőtechnika, villamos áramu gépek, - berendezések, motorok, gépjárművek. Az alkalmazott tudományok tárgyköréhez kapcsolódó könyvtárközi kérések között legmagasabb a mezőgazdasági szakirodalmi könyvkérések száma: 89. Ez a tárgykör kéréseinek 41%-a. A 89 kérésből csak 15 volt a saját kérésünk, s 74 hálózati kérés. A megyei könyvtár mezőgazdasági szakirodalmi ellátottsága tehát jó; vidéki könyvtárainké annál kevésbé. Bizonyítja ezt az is, hogy a 74 hálózati kérés közül csak 16-ot kellett továbbítanunk. Hálózatunk mezőgazdasági szakirodalmi állományának felülvizsgálatára több ízben felhívtuk már kollégáink figyelmét egy-egy módszertani látogatás vagy szakfelügyeleti vizsgálat alkalmával. E felmérés ismét azt igazolta, hogy az aktualitását veszített mezőgazdasági anyagot ki kell vonni a könyvtárak állományából (levenni a szabadpolcra), s az új anyag beszerzését,

a hiányzók pótlását pedig tanácsos a helység szakembereivel megbeszélni. Könyvtárközi kölcsönzés útján kértek ugyanis tőlünk olyan, főleg mezőgazdasági üzemszervezéssel, különféle modern eljárásokkal foglalkozó könyveket, amelyek nem hiányozhatnak a városi, járási könyvtáraink állományából. Az alkalmazott tudományok körébe tartozó szakirodalmi kérések között megkülönböztettük még a vezetéstudományi és "egyéb" kategóriákat. Mindkét területhez találni könyvtárunkban irodalmat, a könyvtárközi kölcsönzést itt elsősorban az egészen speciális kérések kielégítésénél kellett igénybevenni, 15 esetben fordultunk más könyvtárhoz.

Gyűjtőköri felosztásunkban természetesen külön csoportot képeznek a szépirodalmi művek. A megyei könyvtár 53 ízben fordult más könyvtárhoz, saját hálózatunk 115 művet kért, amelyek közül csak 25 kérésnek nem tudtunk eleget tenni. Tehát az összes szépirodalmi kérésből könyvtárunk 78-at nem tudott saját állományából kielégíteni. Szükséges azonban itt megjegyezni, hogy közülük is közel 50 mű idegen nyelvű (37 ebből nyugati), s ezek gyűjtése nem elsődleges feladatunk.

A szépirodalmi kérések megoszlási arányai azt tükrözik, hogy legtöbb a nyugati (főleg angol) és a régebbi magyar (de nem a klasszikus, a közművelődési könyvtárak gyűjtőkörébe tartozó) könyvekre vonatkozó igény. Azt, hogy a mai magyar és a szocialista országok irodalmával mennyire jól el van látva a könyvtárunk, igazolja az is, hogy mindössze két művet kellett Debrecenből megkérnünk, viszont a hálózat 100-on felüli kéréseinek 70%-át 2-10 napon belül teljesíteni tudtuk. A szépirodalmi művek kérésének magas számát jórészt az magyarázza, hogy - ha meg is van a könyv - alacsony a példányszám, s egy-egy országos vagy helyi mozgalmat, irodalmi vetélkedőt már nem tudnak megfelelő számú könyvanyaggal segíteni a könyvtárak.

A felmérés gyűjtőköri felosztásának eddig nem említett nagyobb csoportja (szám szerint ugyan lényegesen kevesebb) a pszichológia, a nyelvtudomány és a történelem. A pszichológiai szakirodalom nagy részét szolnoki olvasók kérték, többen közülük idegen nyelven. A hálózat ilyen tárgyú kéréseiből csak 7-et kellett továbbitanunk. A nyelvtudományi kérések zöme is helyi olvasóktól származik, s ezek 80%-a idegen nyelvű. A hálózati kéréseket 3 kivétellel teljesíteni tudtuk.

KIADÁSI ÉV, KIADVÁNYTIPUS ÉS NYELV SZERINTI MEGOSZLÁS

Felmérésünk - mint már előbb jeleztük - kiterjedt a kérések kiadási év, kiadványtípus és nyelv szerinti megoszlására is, hiszen nem közömbös számunkra az sem, hogy az olvasók a korábbi vagy az újabb kiadású könyveket keresik-e inkább, illetőleg a keresett könyvekből melyek azok, amelyek eljuttatásában más könyvtárakra vagyunk szorulva. Mivel a könyvtárközi kölcsönzés kérőlapján sok esetben nem tüntetik fel a könyvtárak a kiadás adatait, így csak azokkal a kérésekkel tudtunk e vonatkozásban dolgozni, amelyek címfelvételén az évszám is szerepelt. (Vagyis: a kiadási év szerinti könyvek összege nem fog egyezni az összes kérések számával.)

a kiadás éve	darab
18. század	8
1800-1850.	5
1851-1900.	37
1901-1930.	40
1931-1945.	26
1946-1955.	32
1956-1965.	102
1966-1975.	235

(Ld. 2. sz. tábla)

A vizsgált könyvek 81%-a a felszabadulás után jelent meg, 48%-a pedig az utóbbi évtizedben. S ha ezt összevetjük azzal a ténnyel, hogy a kérések összességének (kért és adott kiadványok együtt) 73% (!)-a szakilletőleg ismeretterjesztő irodalom, mindjárt kiderül, hogy az olvasóink mindenekelőtt a friss, aktuális, legújabb szakirodalomból kívánják kielégíteni tanulási, kutatási, önművelési, stb. igényeiket. Támasszuk alá ezt néhány számadattal:

	felszabadulás előtti	utáni
általános művek (zömében közművelődési)	4	33
filozófia, pszichológia, vallás	3	30
társadalomtudomány	10	117
természettudomány	3	11
alkalmazott tudományok	13	65
művészet, sport	4	8
nyelv-, irodalomtudomány	10	17
történelem, helyismeret, földrajz	35	72
szépirodalom	33	17

Egyedül a szépirodalmi kategóriában kétszeres az 1945 előtti kiadású művek kérése, de ez természetes is, hiszen ebből az anyagból van a legkevesebb a könyvtárainkban. A kiadási évek szak szerinti szóródását nézve (2. sz. tábla) mindjárt szembetűnő a felszabadulás előtti kérésekben a történelem és a szépirodalom aránylag magas részesedése. Az utóbbi két évtizedben kiadott művek iránti érdeklődés főleg a társadalomtudomány, az alkalmazott tudományok és szintén a történelem (helyismeret) köréből tevődnek össze.

A kérések kiadványtípus szerinti megoszlása azt mutatja, hogy az olvasók zöme akkor veszi igénybe a könyvtárközi szolgáltatást, ha könyvalaku kiadványt keres. A megyei könyvtárnak mindössze 7 folyóirat-kérése volt (közülük 3 irodalomtudományi), a hálózat viszont jóval többször kért tőlünk ujságot, folyóiratot. Periodikát általában nem kölcsönözhetünk, viszont egyre gyakrabban készítünk másolatot a kért cikkekről (3. sz. tábla).

Megnéztük a kért művek nyelv szerinti megoszlását is. A mellékelt táblázatról (4. sz.) leolvasható, hogy a 91 idegen nyelvű kérés (az összes kérés 9%-a) úgy oszlik meg, hogy több mint harmada angol nyelvű szépirodalom. (Megjegyezzük, hogy ezeket a könyveket egy nyugdíjas pedagógus olvasónk kéri.) A kért anyag jó része német nyelvű, főleg pszichológiai szakirodalom. A magyar nyelvű kiadványokon kívül angol, német, orosz és latin nyelvű kéréseink voltak. Legtöbb a nyugati szépirodalom (37), majd az angol nyelvű könyvek (21) és a német nyelvű pszichológiai művek (15). Orosz nyelven három olvasó kért könyvet. Az idegen nyelvű kéréseink zöme olyan szak- ill. szépirodalom, amely nem jelent meg magyarul, tehát másképp az olvasó nem juthat hozzá. A szép számmal szereplő nyelvtudományi csoportba soroltuk a nyelvkönyveket és szótárakat, amelyeket tanulók és nyelvtanárok keresnek.

KIK ÉS MIT KÉRNEK?

A könyvtárközi kölcsönzésről készült felmérés megvizsgálta a hálózati kérések helység szerinti megoszlását is (az 5. táblázat közli a városok és járások szerinti kimutatást). A járási könyvtárak saját hálózati feladatokat is ellátnak, hiszen a hatókörükhöz tartozó községek kéréseit elsősorban nekik kell kielégíteni. Így a megyei könyvtár csak a hozzá közvetlenül küldött ill. továbbított kérésekről tud, ezért ezeket az adatokat dolgozhattuk fel. Városi és járási könyvtáraink kivétel nélkül éltek a könyvtárközi kölcsönzés lehetőségeivel, közülük a legtöbb kérést Kisujszállástól, Karcagtól és Mezótúrtól kaptuk. Az elmúlt félévben 20 községből érkezett kérés, a legtöbb a jászladányi, a jászfényszarui, a fegyverneki, a kunhegyesi, a tiszaföldvári és a kunmadarasi könyvtárból. Ezek nagyközségi könyvtárak. 1-1 kéréssel jelentkezett a megyéből tanácsi hálózaton kívüli könyvtár is: orvosi könyvtár, a Hűtőgépgyár könyvtára, a Vegyiművek könyvtára. Megyén kívül: Eger, Gyoma, Nagykáta, Orosháza, Tápiószecső és még mások 1-1 alkalmi kéréssel.

Nézzük meg, mit kértek saját hálózatunkhoz tartozó könyvtáraink (5. sz. tábla). A városi és községi könyvtárak együttvéve megközelítőleg 400-400 művet kértek, ezeknek 25%-át kellett továbbítanunk, 50%-át 1-2 naptól 3 hétig terjedő idő alatt saját állományunkból kielégítettük, 75 kérést "nem kölcsönözhető" jelzéssel kénytelenek voltunk visszautasítani (1. sz. tábla). Nagy részük folyóiratanyag, ezekből kérésre xerox-másolatot készítünk. A hálózati kérések között legmagasabb - sorrendben - a következő szakterületekhez tartozó művek száma:

- pedagógia
- mezőgazdaság
- általános művek
- történelem
- műszaki irodalom.

Legalacsonyabb a vallási, a néprajzi, a sport, a nyelvtudományi és a statisztikai szakkönyv-kérések aránya.

A pedagógiai és a mezőgazdasági érdeklődés magas aránya azt a gondolatot veti fel, hogy a hálózati szerzeményezés nem minden esetben veszi figyelembe a helyi szakemberek igényeit.

A könyvtárközi szolgáltatással élő olvasók foglalkozás szerinti megoszlását csak a megyei könyvtár saját kérései alapján vizsgálhattuk (6. sz. tábla). Hétféle foglalkozási csoportot különböztettünk meg. A mellékelt táblázatból kitűnik, hogy ezek közül melyek veszik igénybe legintenzívebben szolgáltatásainkat. Itt egy összesített felsorolást közlünk, a kérő olvasók számának feltüntetésével.

fizikai	7
műsz. -i és mezőg. ért.	30
pedagógus	43
egyéb értelm.	82
egyéb szellemi	64
tanuló	16
nyugdíjas	52

Még figyelemreméltóbb az egyes csoportok érdeklődésének (kéreseinek) szóródása. A műszaki és mezőgazdasági értelmiség szinte kizárólag a műszaki ill. a mezőgazdasági irodalom köré orientálódik, a pedagógusok kérései már nagyobb szóródást mutatnak, mégis az oktatás-nevelés képezi a kérések zömét. A szakirodalom olvasása ill. a kérések tematikus megoszlása az egyéb értelmiségi és szellemi foglalkozásuaknál már lényegesen egyenletesebb. Kiemelkedik azonban a pszichológiai művek száma e két rétegnél, s állományunk valóban nem is rendelkezik az igényeknek megfelelő ilyen jellegű szakirodalommal. A tanulók szinte minden esetben iskolai tanulmányaikhoz kérik a könyveket, melyek elsősorban irodalomtudományi és történelmi témájuk.

A felmérést kiterjesztettük a kérések teljesítésének gyorsaságára is. A mellékelt táblázathoz (1. és 7. sz. táblák) - úgy érezzük - különösebb magyarázatot nem szükséges fűzni. A "teljesített kérések" rovat mutatja, hogy míg 1973-ban átlag 1 hét múlva kapta meg a kérő könyvtár a művet (a kért könyvek zöme 6-10 nap múlva ment ki), addig most magasan vezet a 2-5 napon belül kiküldött könyvek száma. A továbbított kérések mennyisége is csökkent 1973-hoz képest. Mindkét megállapítás könyvtárközi kölcsönzésünk javulását, az olvasók igényeinek mielőbbi kielégítésére való törekvést, ezen kívül állományunk összetételének színvonalasabbá válását igazolja.

A fentebb említett hálózati szerzeményezési problémák e szempont szerinti vizsgálódás alapján is megmutatkoznak: a pedagógiai, mezőgazdasági és egyéb politikai művek szerepelnek magas számban a 2-5 napon belül teljesített kérések között. S olyan művekről van itt szó, amelyeknek mindenféleképpen a városi, járási könyvtárak polcain lenne a helyük.

Elemző felmérésünk tanulságait a következőkben rögzíthetjük:

1. Az utóbbi években erősen megnövekedett az ismeretterjesztő és szakirodalmi művek iránti érdeklődés. Míg a 6-8 évvel ezelőtti kérések túlnyomó többségükben szépirodalmi kérések voltak (s közöttük is a könyvnyű, bestseller irodalom dominált), jelenlegi nyilvántartásunk az olvasók

szakmai, politikai, általános művelődési igényeinek növekedését, pozitív izlésváltozását tükrözi.

2. A megyei könyvtár jó szerzeményezését, állományösszetételének fejlődését, szakirodalmi gazdagodását igazolja a könyvtárközi kölcsönzés feladatainak jó ellátása, a kérések pár napon belüli teljesítése, a továbbításra szoruló csökkenése.

3. A községi könyvtárak kéréseiből is kiderül, hogy a hálózati feladatokat vállaló járási könyvtárak még nem tudnak megbirkózni az igények saját állományból történő kielégítésével. Gondolunk itt a legkeresettebb, legszükségesebb kézikönyvekre, szakirodalmi művekre, amelyek nyilván tartásaink szerint csak a megyei könyvtárban találhatóak.

4. Elgondolkoztató számunkra az egy példányos könyvek, a könyvritkaságok és folyóiratok kölcsönzése. A gyakorlatban t. i. ezeket csak helybenolvasásra adhatjuk ki. Mivel azonban művelődéspolitikai feladataink bővülésével egyre gyakrabban kerül sor különböző vidéki közösségek (szocialista brigádok, klubok stb.) igényeinek kielégítésére, kulturális vállalásaik, vetélkedők segítésére, kéréseik visszautasítása problematikus. Sokszorosítással, fénymásolással ugyan megoldható a kért anyag eljuttatása, azonban technikai kapacitásunk korlátozott, ellenértékének befizetése pedig az említett kisközösségek számára megterhelő lehet. Az állomány megőrzése céljából mégis amellet kell maradnunk, hogy a könyvtárak sokszorosítási lehetőségeit bővítsük, anyagellátását pedig folyamatosan biztosítsuk. Az egyedi művek tanulmányozását az érdekelt könyvtárnak szigorúan csak helyi könyvtári betekintésre történő megküldéssel tudjuk lehetővé tenni.

5. A könyvtárközi kölcsönzés lebonyolításának leggyorsabb technikai eszköze lenne a telex. De még kevés könyvtár rendelkezik telex-géppel, így a kérések zömét kénytelenek vagyunk kérőlapon intézni. Hátránya a telex-kérésnek, hogy a kérést vevő könyvtár teljesíthetlenség esetén nem továbbítja a kérést más könyvtárakhoz.

6. Tanácsos volna a hálózat könyvtárainak szakirodalmi szerzeményezését és az igényeket helyi illetékes szakemberekkel megbeszélni.

7. A könyvtárközi kölcsönzés fegyelmeivel, elemi szabályainak betartásával kapcsolatban megjegyezzük, hogy egyes könyvtárak nem fogadnak el hiányos adatokkal kitöltött kérőlapokat (kiadás éve, kiadó stb.). Ugyanakkor számtalan kérés fut be könyvtárunkba, melynek adatait sem az olvasó, sem a könyvtáros nem tudja minden esetben kiegészíteni. A kölcsönzés alapvető törvényeinek megsértését jelenti a visszaküldések 6-10 napos késése is, mégis gyakran megesik, hogy - figyelmen kívül hagyva többszörös felszólításainkat - több hét múlva kerülnek vissza könyvek. Ez pedig részben a mi munkánkat lassítja, részben pedig más könyvtárak kéréseinek teljesítését bénítja.

8. Ugy gondoljuk, hogy célszerű és könnyen megoldható lenne összehangolni az egyes könyvtárak (s ez vonatkozik a megyei könyvtárra is!) állománygyarapítási tevékenységének, valamint a könyvtárközi kölcsönzési kérések tapasztalatait. Ez gyakorlatilag azt jelentené, hogy a könyvtárközi kölcsönzést bonyolító könyvtáros - ismerve a gyakran kért és hiányzó könyveket - rendszeresen tájékoztatja az állománygyarapítást, szerzeményezést végző könyvtárosokat a felmerült igényekről. A szerzeményező könyvtárosok pedig gondoskodnak a jelzett művek beszerzéséről.

	ált. művek	filozófia	pszichológia	vallás	marxizmus	szociológia	statisztika	egyéb pol.	pedagógia	néprajz	term. tud.	műszaki	mezőgazd.	orvostud.	vez. tud.	egyéb alk.	művészeti	sport	nyelv. tud.	írod. tud.	földrajz	történelem	helyismereti	régi magyar	mai magyar	haladó nyugati	klassz. kult.	szocialista
2-5 nap	6	5	7	1	5	6	-	25	35	3	13	15	26	3	-	3	2	2	-	8	4	22	-	8	19	4	15	10
6-10 nap	2	-	1	-	2	-	2	6	9	-	4	4	14	-	1	2	2	-	2	4	-	3	2	5	1	1	2	-
11-20 nap	-	-	4	-	1	-	-	2	6	-	2	-	4	-	-	-	1	-	-	-	1	5	-	1	2	1	-	-
20 napon felül	1	1	10	-	1	3	-	2	9	-	7	2	10	1	-	-	4	-	-	-	1	3	-	-	1	2	-	-
előjegyezve	1	-	1	-	1	-	-	1	2	-	1	2	-	-	1	-	-	-	-	1	1	2	3	-	-	-	1	-
nincs meg	19	3	6	-	6	3	1	6	12	2	14	16	16	-	-	6	8	2	3	10	1	16	8	25	2	-	11	2
nincs bent	10	-	1	-	-	-	-	1	4	1	3	3	-	-	3	1	1	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	1
olv. terem	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
kézíkt.	6	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
helyism.	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	16	-	-	-	-	-	-
folyóirat	1	-	1	-	1	-	-	12	5	-	-	-	3	-	-	-	1	-	1	-	-	1	3	-	-	-	-	
ponatlan	1	-	2	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	1	1	1	-	-	1	1	1	-	
adatok	1	-	2	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	1	1	1	-	-	1	1	1	-	

Teljesített

Nem teljesített

tovább-
bitva

hető

nem kölcsönöz-

A kért művek kiadási év szerinti megoszlása ⁺⁾

	18. század	1800-1850.	1851-1900.	1901-1930.	1931-1945.	1946-1955.	1956-1965.	1966-1975.
általános művek	-	-	-	2	2	1	8	24
pszichológia	-	-	-	2	1	2	9	13
filozófia	-	-	-	-	-	1	1	4
vallás	-	-	-	-	-	-	-	-
marxizmus	-	-	-	1	-	3	2	3
szociológia	-	-	-	-	1	-	1	8
statisztika	1	1	1	-	-	-	4	14
egyéb politikai	-	-	2	2	-	-	8	26
pedagógia	-	-	-	-	1	1	11	44
néprajz	-	-	-	-	-	1	1	2
természettudomány	-	-	1	2	-	2	5	4
műszaki	-	-	-	-	-	1	2	16
mezőgazdasági	1	2	1	-	-	-	6	22
orvosi	-	-	-	4	1	2	2	6
vezetéstudományi	-	-	-	-	-	-	-	5
egyéb alkalmazott	-	-	-	1	3	1	-	2
művészeti	1	-	-	-	3	2	3	2
sport	-	-	-	-	-	-	1	-
nyelvtudományi	-	-	-	1	1	-	2	2
irodalomtudományi	-	1	-	5	3	1	4	8
földrajz	-	-	2	2	-	1	3	1
történelem	2	-	13	4	2	5	10	13
helyismereti	-	-	5	3	2	5	14	19
szépirodalom	3	1	12	11	6	3	7	7

⁺⁾ A kiadási év szerinti megosztást csak azoknak a kéréseknek alapján tudtuk elvégezni, amelyekben a kérő könyvtárak feltüntették a kiadás adatait is.

A megyei könyvtár kéréseinek megoszlása kiadványtípus és nyelv szerint

	könyv	folyóirat (ujság)	magyar	idegen nyelvű
általános művek	11	-	10	1
pszichológia	30	-	14	16
vallás	1	1	2	-
szociológia	5	-	5	-
statisztika	6	-	6	-
egyéb politikai	4	-	4	-
pedagógia	21	-	19	2
néprajz	1	-	1	-
természettudományi	8	1	8	1
műszaki	35	-	35	-
mezőgazdasági	16	-	16	-
orvostudományi	8	-	6	2
vezetéstudományi	5	-	5	-
egyéb alkalmazott	14	1	15	-
művészeti	8	1	9	-
sport	1	-	-	1
nyelvtudományi	25	-	3	22
irodalomtudományi	6	3	8	1
földrajz	3	-	3	-
történelem	19	-	18	1
helyismereti	7	-	7	-
régi magyar	4	-	4	-
mai magyar	2	-	-	2
haladó nyugati	37	-	-	37
szocialista	-	-	-	-
külföldi klasszikus	10	-	5	5
Összes:	287	7	203	91

294

294

A megyei könyvtár idegen nyelvű kérései

	angol	latin	német	orosz	összes
általános művek	-	-	1	-	1
pszichológia	-	-	15	1	16
pedagógia	-	-	1	1	2
természettudomány	1	-	-	-	1
orvostudomány	-	1	1	-	2
sport	-	-	1	-	1
történelem	1	-	-	-	1
nyelvtudomány	21	1	-	-	22
irodalomtudomány	-	-	1	-	1
klasszikus irodalom	2	-	2	1	5
haladó nyugati	34	-	3	-	37
mai magyar	2	-	-	-	2
összes:	61	2	25	3	91

A hálózati kérések megoszlása helység szerint

5. sz. tábla

Helység	ált. művek	filozófia	pszichológia	vallás	marxizmus	szociológia	statisztika	egyéb pol.	pedagógia	néprajz	term. tud.	műszaki	mezőgazd.	orvosi	vez. tud.	egyéb alk.	művészet	sport	nyelvtud.	írod. tud.	földrajz	történelem	helyismeret	regi magyar	mai magyar	nyugati	szoc.	klassz. kult.	összes
Megyei Könyvtár	11	-	30	2	-	5	6	4	21	1	9	35	16	8	5	15	9	1	25	9	3	19	7	4	2	37	-	10	294
Jászberény	5	-	1	-	2	-	-	2	3	2	5	3	8	2	-	4	2	-	-	4	1	2	-	1	2	3	-	-	52
Karcag	10	-	7	1	2	3	1	1	9	1	4	4	11	-	3	2	9	-	-	-	-	1	3	1	-	-	-	73	
Kisujszállás	5	7	2	1	3	1	-	8	15	1	9	4	14	-	-	5	1	-	1	2	1	5	3	3	5	4	-	1	101
Mezőtúr	2	-	-	1	-	2	-	4	-	2	7	2	2	-	-	-	4	-	1	8	-	4	5	22	2	-	-	5	73
Törökszentmiklós	1	1	1	1	4	-	-	2	4	-	-	-	9	1	1	-	3	-	-	-	-	4	9	-	-	-	-	-	41
Turkeve	1	-	3	-	1	1	-	2	5	-	2	4	5	-	1	-	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-	6	2	37
Szajol (Szolnok körny.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Városok összesen:	24	8	14	4	12	7	1	19	36	6	28	17	49	3	5	11	20	-	2	17	2	16	20	27	9	7	6	8	378
Jászberényi járás	13	1	6	-	3	1	-	4	7	-	3	3	11	-	-	10	3	1	3	3	1	7	4	2	14	4	3	1	109
Kunszentmártoni járás	-	-	-	-	1	-	-	-	7	-	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	16
Szolnoki járás	15	-	2	-	3	4	-	10	24	-	11	10	11	1	2	5	3	-	1	3	4	21	2	11	4	3	1	8	159
Tiszafüredi járás	3	1	10	1	7	2	2	8	14	1	3	5	6	-	2	1	1	2	-	2	2	6	-	3	1	-	1	2	86

A könyvtárközi kölcsönzést igénybevevő olvasók foglalkozás
és érdeklődés szerinti megoszlása
(csak a megyei könyvtárban)

	fizi- dol- gozó	müsza- ki és mg-i ért.	pe- da- gó- gus	egyéb értel- mi- séji	egyéb szel- lemi	tanu- ló	nyug- dijas	ösz- sze- sen
általános művek	-	1	1	6	2	1	-	11
pszichológia	1	-	4	15	9	-	1	30
vallás	-	-	2	-	-	-	-	2
szociológia	-	-	1	3	-	1	-	5
statisztika	-	1	-	4	1	-	-	6
egyéb politikai	-	-	-	2	2	-	-	4
pedagógia	-	-	17	3	-	1	-	21
néprajz	-	-	-	-	1	-	-	1
természettudomány	1	-	2	3	2	1	-	9
műszaki	1	22	-	5	7	-	-	35
mezőgazdasági	-	13	-	-	3	-	-	16
orvostudományi	-	-	3	3	2	-	-	8
vezetéstudományi	-	2	-	3	-	-	-	5
egyéb alkalmazott	-	1	-	-	14	-	-	15
művészeti	2	-	-	2	4	1	-	9
sport	-	-	-	1	-	-	-	1
nyelvtudományi	1	-	2	4	2	1	15	25
irodalomtudományi	-	-	1	1	-	7	-	9
földrajz	-	-	-	3	-	-	-	3
történelem	-	-	2	10	2	3	2	19
helyismereti	-	-	-	7	-	-	-	7
régi magyar irodalom	-	-	-	3	1	-	-	4
mai magyar irodalom	-	-	-	1	1	-	-	2
haladó nyugati	-	-	1	-	7	-	29	37
klasszikus külföldi	-	-	5	-	1	-	4	10

A hálózati kérések teljesítése 1973-ban

7. sz. tábla

A kérések teljesítésének ideje napokban	ált. művek	filozófia	pszichológia	vallás	marxizmus	szociológia	statisztika	egyéb pol.	pedagógia	néprajz	term. tud.	műszaki	mezőgazd.	orvostud.	vez. tud.	egyéb alk.	művészeti	sport	nyelvtud.	írod. tud.	földrajz	történelem	helyismeret	régi magyar	mai magyar	nyugati	szocialista	klassz. kultf.	
1-5 nap	10	-	2	-	5	9	-	12	21	-	10	3	6	1	1	7	1	3	1	2	-	8	-	4	2	1	1	1	7
6-10 nap	5	4	5	-	4	2	1	9	24	-	10	15	8	5	2	3	3	1	4	6	3	12	2	9	6	1	1	5	
11-20 nap	7	5	13	-	4	6	1	6	9	-	4	8	7	3	1	6	3	3	-	11	1	16	2	-	-	5	-	8	
20 napon túl	-	1	3	1	-	2	-	4	8	-	1	2	-	-	1	-	1	-	-	2	-	7	3	1	1	1	-	4	
Nincs meg, továbbítottuk	14	-	4	-	15	4	2	11	48	3	12	9	11	11	2	13	3	8	25	11	6	16	12	3	1	3	10	3	
olvasótermi, kézikönyvtári	8	-	-	1	-	-	3	-	3	1	4	11	5	1	-	-	2	-	1	1	1	5	-	-	-	-	-	-	
helyismereti	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	
folyóirat	19	-	-	-	4	2	-	3	3	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	
pontatlan adatok	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Előjegyzve:	1	-	3	1	1	2	-	1	4	-	3	2	2	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	4	3	-	-	

Teljesített

Nem teljesített